

مقدمه

با توجه به اجرای طرح‌های توسعه در ابعاد اقتصادی، فرهنگی، آموزشی، ارتباطی، اجتماعی، حقوقی، قضایی، سیاسی، امنیتی و... در کشور که تأثیرات مهمی در فرهنگ جامعه و شیوه زندگی افراد ایجاد می‌کند و بی توجهی به آثار و پیامدهای این‌گونه طرح‌ها نتایج زیانبار و غیرقابل جبرانی در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی به دنبال دارد و در مواردی در تعارض آشکار با اهداف متعالی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد، لذا رصد آثار و پیامدهای فرهنگی طرح‌ها، لوایح، تصمیمات و مصوبات، پروژه‌ها و اقدامات در دستگاه‌ها و قوای سه‌گانه و بخش خصوصی و توجه به اثرگذاری مستقیم یا غیر مستقیم موارد ذکر شده در جامعه (در حالی که اساساً هدف اصلی انقلاب اسلامی گسترش و حاکمیت ارزش و فرهنگ اسلامی است)، مسأله‌ای ضروری و اجتناب‌ناپذیر است و عدم توجه به روند متناسب‌سازی طرح‌ها و تصمیمات و اقدامات باعث توسعه نامتوازن و پیدایش معضلات و بعضاً بحران‌های فرهنگی در سطوح و موضوعات مختلف فردی، خانوادگی و اجتماعی می‌شود.

رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در آذرماه سال ۱۳۸۶ ضرورت تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های گوناگون کشور را مورد تأکید قرار دادند و فرمودند «در طرح‌های گوناگون که در کشور تنظیم می‌شود، طرح‌های پولی و مالی و عمرانی، حتماً یک پیوست فرهنگی وجود داشته باشد» و همچنین در نخستین بند سیاست‌های کلی برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب

۱۳۸۹/۱۰/۱۵ ابلاغی از سوی رهبر معظم انقلاب و نیز در ماده (۲) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم و جدید توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی مورد تاکید و تصویب قرار گرفته است. پیوست فرهنگی فرصتی ارزشمند به منظور جاری ساختن سیاست‌های کلان فرهنگی، ابزاری برای ایجاد مصونیت و پیشگیری از پیامدهای منفی در عرصه فرهنگ و همچنین اقدامی در راستای ایجاد تحول و پیش برندگی در فرایندها و روش‌های مدیریت فرهنگی کشور مبتنی بر ارزش‌های فرهنگ اسلامی و در نهایت، عامل موثر در جهت ارتقای بهره‌وری محسوب می‌گردد. مهم‌ترین هدف نظام‌نامه پیوست فرهنگی ایجاد زمینه و شرایطی است که با ایجاد گفتمان فراگیر اصلاح عملکرد فرهنگی تصمیمات مدیریتی در همه سازمان‌های اجرایی کشور، ضمن اینکه طرح‌های مهم به ویژه پروژه‌های عمرانی و اجتماعی، اقتصادی به نحو مطلوبی اجرا می‌شوند، ارزش‌های دینی، ملی و انقلابی نیز حفظ و تقویت گردند. نظام‌نامه پیوست فرهنگی، با هدف تبیین ضرورت، جایگاه، چیستی، ساختار و الزامات قانونی مربوط به تدوین و اجرای پیوست فرهنگی در سطح کشور تهیه شده که ذیل نقشه مهندسی فرهنگی و ترسیم‌گر نقطه کانونی سامانه نظارت و ارزشیابی در نظام مدیریت راهبردی فرهنگی کشور است.

ماده ۱- واژگان

در این نظام‌نامه اختصار واژگان ذیل بدین شرح می‌باشد:

پیوست فرهنگی: پیوست

نظام‌نامه پیوست فرهنگی: نظام‌نامه

ستاد راهبری پیوست فرهنگی: ستاد راهبری

نقشه مهندسی فرهنگی کشور: نقشه

ماده ۲- تعاریف

۱-۲- **نظامنامه**: مجموعه‌ای است شامل چيستی، چگونگی، تهیه، تصویب، اجرا و ارزیابی پیوست فرهنگی که به منظور درک مشترک از مفاهیم، اقدامات، مسئولیت‌های سازمانها و نهادهای مشارکت‌کننده در تحقق یک هدف خاص به تصویب مراجع ذیربط رسیده و مبنای اقدامات، قضاوت و ارزیابی قرار می‌گیرد.

۲-۲- **پیوست فرهنگی**: مجموعه‌ای است برای شناسایی، اقدام و ارزیابی از آثار و پیامدهای فرهنگی طرح‌ها و فعالیت‌ها که پس از انجام مطالعات لازم و با استناد به مبانی نظری و اسناد بالادستی بویژه نقشه مهندسی فرهنگی کشور متناسب با مقتضیات و شرایط جامعه، ضمن معرفی داده - ستاده یک سیاست اجرایی، طرح یا لایحه، پروژه یا هر فعالیت مهم دیگری با فرهنگ جامعه، با ارائه راهکارهای عملی برای تقویت آثار مثبت و حذف و کاهش پیامدهای مخرب آن در فرهنگ جامعه، راهنمای مجریان فعالیت‌ها و طرح‌ها در رعایت راهبردها، اعمال الزامات و استانداردهای مربوط و راهکارها در برنامه‌ها و اقدامات عملی در اجرای آن فعالیت خواهد بود.

۳-۲- **نظامنامه پیوست فرهنگی**: سندی است که فعالیت‌ها و طرح‌های مهم، شرح وظایف و حدود مسئولیت نهادها و سازمان‌های مختلف کشور، تعیین شیوه و چگونگی اعمال نظارت بر فرایند تهیه، تدوین و اجرای پیوست‌های فرهنگی و سایر اقدامات مربوط به ایجاد ضمانت اجرا و پشتیبانی از آن راتعیین می‌کند.

۲-۴- **فعالیت‌ها و طرح‌های مهم:** به سیاست‌های اجرایی، طرح‌ها و لوایح، پروژه‌های اجرایی و یا تصمیمات مهم و سازمان‌یافته‌ای اطلاق می‌شود که در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و غیره اتخاذ یا اجرا شده یا می‌شود و بواسطه گستره تعامل آن با فرهنگ جامعه و آثار و پیامدهای آن مطابق با ساز و کارهای پیش‌بینی شده در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های این نظام نامه به عنوان طرح مهم تلقی شده و ملزم به تدوین پیوست فرهنگی است.

۲-۵- **شاخص‌های فرهنگی:** به متغیرهای اصلی و مهمی اطلاق می‌شود که براساس شاخص‌های نقشه مهندسی فرهنگی در فرایند تبیین آثار و پیامدهای فرهنگی، راهکارهای اصلاحی و اعمال ارزشیابی و نظارت بر فرایند تهیه، تدوین و اجرای پیوست‌های فرهنگی تعیین شده و با روش علمی اندازه‌گیری و برای تعیین میزان موفقیت اجرای پیوست فرهنگی و آثار آن در هر فعالیت بدان استناد می‌شود.

ماده ۳- پیوست فرهنگی با تکیه بر مبانی، ارزش‌ها و احکام اسلامی و اصول، اهداف و چشم‌انداز نقشه مهندسی فرهنگی از جمله موارد ذیل تدوین می‌شود:

- ۱- هویت در ابعاد اسلامی، ایرانی و انقلابی،
- ۲- عقلانیت در ابعاد حکمت، معرفت و بصیرت،
- ۳- اخلاق در ابعاد ملکات انسانی، معنویت روحی و تعبد عملی،
- ۴- عدالت در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی،
- ۵- کرامت در ابعاد فردی، اجتماعی و سازمانی،

- ۶- تعلیم و تربیت در ابعاد روحی، فکری و رفتاری،
- ۷- سبک زندگی در ابعاد فردی، خانوادگی، اجتماعی و سازمانی،
- ۸- ارتباطات در ابعاد تعامل، تبادل و تفاهم،
- ۹- وحدت و انسجام در ابعاد مذهبی، قومی و ملی،
- ۱۰- نظم اجتماعی در ابعاد فردی، اجتماعی و سازمانی،
- ۱۱- استقلال در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی،
- ۱۲- تولید ملی کالا و خدمات فرهنگی در ابعاد دیداری، شنیداری، مکتوب و...

ماده ۴- اهداف

- ۱- حفظ، تقویت و گسترش ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی و تعالی فضای فرهنگی کشور با اجرای مطلوب فعالیت‌ها و طرح‌های مهم اقتصادی، عمرانی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و ...
- ۲- نهادینه‌شدن اجرای اهداف و سیاست‌های نقشه مهندسی فرهنگی کشور
- ۳- بهره‌گیری از فرصت‌های فرهنگی جامعه برای افزایش اثربخشی فعالیت‌ها و طرح‌ها
- ۴- پیش‌بینی، پیشگیری و بازدارندگی از آسیب‌ها و اصلاح پیامدهای مخرب فرهنگی کلیه فعالیت‌ها و طرح‌ها.

ماده ۵- فعالیت‌ها یا طرح‌های مهم و کلان

فعالیت‌ها یا طرح‌های مهم و کلان مشمول پیوست فرهنگی، به فعالیت‌ها و طرح‌هایی اطلاق می‌شود که با توجه به معیارهای زیر و متناسب با امکانات کشور، مورد تصویب قرار می‌گیرد:

۱-۵- گستردگی و اهمیت نوع تأثیرات فرهنگی فعالیت یا طرح

۲-۵- جمعیت تحت پوشش و تأثیرپذیر از فعالیت یا طرح

۳-۵- میزان ماندگاری و انتشار آثار و پیامدهای فرهنگی فعالیت یا طرح

۴-۵- نسبت بین آثار و پیامدهای فرهنگی فعالیت و یا طرح با تهاجم فرهنگی و فرایندهای

جهانی‌سازی

۵-۵- میزان منابع انسانی و مادی مصرفی و اعتبارات لازم برای اجرای فعالیت یا طرح

۶-۵- نسبت نزدیکی آثار و پیامدهای فرهنگی فعالیت یا طرح با نقشه مهندسی فرهنگی.

ماده ۶- گستره شمول و اجرای پیوست فرهنگی

تهیه و تدوین پیوست فرهنگی شامل طرح‌ها و فعالیت‌های مهم و کلانی است که:

۱- در حال طراحی هستند.

۲- در حال اجرا هستند.

تبصره ۱: پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم و کلانی که قبلاً اجرا شده و کماکان نیازمند توجه

و ارتقاء فرهنگی می‌باشند نیز پیش‌بینی و تدوین خواهد شد.

تبصره ۲: دستگاه‌ها می‌توانند در خصوص پیوست‌نگاری سایر فعالیت‌ها و طرح‌ها با استفاده از منابع اعتباری خود اقدام نمایند.

ماده ۷- ضوابط عمومی پیوست فرهنگی، تشکیل و ساختار و وظایف کمیسیون پیوست فرهنگی، نحوه انتخاب عناوین طرح‌های مهم و کلان، چگونگی اجرای پیوست فرهنگی در دستگاه‌ها و استان‌ها و سایر ضوابط و دستورالعمل‌های مربوط به فرایند اجرا، نظارت و ارزیابی ضمانت اجرایی و خدمات پشتیبانی و ...، به تصویب شورای تخصصی مهندسی فرهنگی کشور خواهد رسید.

ماده ۸- این مصوبه مشتمل بر یک مقدمه، ۸ ماده و دو تبصره در جلسه ۷۳۲ مورخ ۹۲/۱/۲۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید. ص/۷۳۲.۶